

(Formanden)

mellem stater, der er medlem af De europæiske Fællesskaber. (Lovforslag nr. L 45).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Miljøministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg skal herved tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om bygningsfredning.

(Lovforslag nr. L 88).

Efter revisionsbestemmelsen i den gældende bygningsfredningslov fra 1966 skal loven revideres senest i indeværende folketingsår. Tre gange er en revision af loven blevet udskudt. Man ønskede således at afvente gennemførelsen af kommuneplanloven, som ville blive af væsentlig betydning for bygningsbevaringsarbejdet og derfor ville indvirke på udformningen af en ny bygningsfredningslov. Senest blev revisionen i januar i år udskudt, for at de erfaringer, som bygningsfredningsmyndighederne havde indhøstet gennem anvendelsen af de ekstraordinære beskæftigelsesmidler, kunne vurderes og indarbejdes i forslaget til en ny bygningsfredningslov.

Den gældende bygningsfredningslov er fra 1966, men den hidrører i sin kerne fra 1918. Siden den første bygningsfredningslov blev gennemført, har det været de centrale bygningsfredningsmyndigheders opgave gennem fredning at værne om de bedste udtryk for ældre dansk bygningskultur og at bevare dem for eftertiden.

Planlægningslovgivningen er gennem de seneste år ændret og er tilpasset de nye krav, bl. a. om en bedre beskyttelse af samfundsværdier. Det gælder lands- og regionplanlovene, kommuneplanloven, naturfredningsloven, og det gælder bygge- og saneringsloven. Bygningsfredningsloven har ikke kunnet holde trit med denne udvikling. Der er derfor behov for en modernisering og en harmonisering med anden nyere beslægtet lovgivning.

Den hastige samfundsudvikling truer i dag en række af vore værdifulde yngre bygninger. Omdannelsen af vore byer sker hurtigere og griber stærkere ind i de eksisterende bymiljøer. Lovforslaget giver derfor mulighed for, at også bygninger, der er mindre end 100 år gamle, i særlige tilfælde kan fredes.

Gennem ophævelsen af den hidtidige sondring mellem A-fredninger, der beskytter hele den fredede bygning, og B-fredninger, der kun giver en egentlig beskyttelse af den fredede bygnings facader mod gade, vej eller plads i bymæssig bebyggelse, sker der en forenkling og smidiggørelse af fredningsinstituttet. Samtidig gøres afgrænsningen mellem fredninger efter bygningsfredningsloven og kommunernes bygningsbevaring efter kommuneplanloven klarere. Det er fortsat kun de arkitektonisk og kulturhistorisk mest værdifulde bygninger, som fredes efter bygningsfredningsloven. Bevaringen af bymiljøer skal kommunerne tage vare på gennem planlægningen bl. a. efter kommuneplanloven.

I lovforslaget lægges endvidere vægt på den rådgivnings- og vejledningsvirksomhed, som de centrale bygningsfredningsmyndigheder skal stå for, både over for kommunerne, over for bevaringsforeninger o. lign. og over for ejere og brugere af fredede bygninger.

Også statens forpligtelse til at overtage fredede bygninger, såfremt der ikke gives tilladelse til nedrivning, bringes i overensstemmelse med tilsvarende bestemmelser i anden nyere lovgivning. Samtidig begrænses statens overtagelsespligt bl. a. over for andre offentlige myndigheder m. v., som på denne måde vil medvirke til at varetage det samfundsmæssige hensyn, som ligger i fredningen.

Der er tre forhold, jeg lægger afgørende vægt på i forbindelse med bygningsfredningsarbejdet.

For det første det samarbejde, der skal være mellem kommunerne og fredningsstyrelsen om bygningsbevaringsarbejdet, dvs. fredningerne efter bygningsfredningsloven og bevaringsarbejdet efter kommuneplanloven og saneringsloven. Vore omgivelser – byer, landsbyer og landskaber – er et produkt af landets historiske, sociale og kulturelle udvikling. Ønskerne om at bevare og beskytte et bykvarter, et gadebillede, et torv eller en hel bykerne bliver stadig mere udbredt i befolkningen. I de seneste tiår har vi gennem lovgivningen fået bedre muligheder for at sikre vore bygningsmiljøer. Gennem kommuneplanloven er der skabt grundlag for, at kommunerne gennem lokalplaner i et samspil med befolkningen kan bevare bebyggelse, hvis enkelte elementer måske ikke er egentlig fredningsværdige, men som tilsam-

[Miljøministeren]

men danner et værdifuldt miljø, som det er værd at bevare. Kommunerne bruger disse muligheder i stigende omfang. Tilsvarende saneres der mere og mere skånsomt med henblik på at bevare miljøkvaliteten i den eksisterende bebyggelse. Efter saneringsloven gives der da også et øget statstilskud til dækning af saneringstabet ved bevarende saneringer af ældre bebyggelse, som fredningsmyndighederne finder rummer sådanne kvaliteter.

Det er et væsentligt sigte med lovforslaget, at der gennem samarbejde mellem kommunerne og fredningsstyrelsen kan skabes et bedre grundlag for både bygningsfredningen og bevaringen af bymiljøer. Kommunerne kan gennem deres planlægning være med til at opretholde de fredede bygninger og fredningsstyrelsen gennem fredning af enkelte værdifulde bygninger støtte kommunernes arbejde med at bevare miljøer i nogle af vore gamle bydele. Desuden kan en registrering og en samlet vurdering af bygningsbevaringsinteresserne danne grundlag dels for kommunernes afgrænsning af bevaringsområder i kommuneplanerne og arbejde med bevarende lokalplaner, dels for fredningsstyrelsens rådgivnings- og vejledningsvirksomhed.

For det andet lægger jeg megen vægt på samarbejdet mellem fredningsstyrelsen og museerne på bygningsfredningsområdet. Nationalmuseet og adskillige af de lokale museer har bl. a. omfattende materiale og anden dokumentation, som kan være værdifuldt for bygningsfrednings- og bygningsbevaringsarbejdet. Det er sigtet, at de lokale museer i videre omfang skal inddrages i bygningsbevaringsarbejdet, således ved gennem amtsmuseumsrådene at få forelagt forslag om fredninger, om ændring i omfanget af en fredning, om ophævelse af fredninger og om tiladelse til nedrivning af fredede bygninger, inden der træffes afgørelse. Nationalmuseet og statens museumsnavn vil desuden gennem medlemskab af det særlige bygningssyn få indflydelse på alle væsentlige fredningsspørgsmål.

Under udarbejdelsen af lovforslaget har spørgsmålet om samarbejdet og arbejdsfordelingen mellem museerne og bygningsfredningsmyndighederne været rejst. Jeg har drøftet sagen med kulturministeren, og vi er enige om, at det vil være rigtigst at lade et udvalg gennemgå denne problematik og sam-

tidig se på administrationen af naturfredningslovens kapitel VII, der bl. a. handler om fortidsminder, der jo også vedrører såvel museerne som fredningsstyrelsen.

For det tredje vil jeg gerne understrege, at jeg finder det vigtigt, at bygningsfredningsarbejdet sker i et samarbejde med de mange lokale bevaringsforeninger rundt omkring i landet. Fredningsstyrelsen har allerede i dag et nært samarbejde med mange af disse foreninger og drager betydelig nytte af den viden og interesse for bygningsbevaring, som findes lokalt. Lovforslaget tilsigter en udvidelse af dette samarbejde. Der gives således de lokale foreninger mulighed for at få indflydelse i væsentlige fredningsspørgsmål, såfremt foreningen anmoder herom. Endvidere er det tanken, at den udbygning af fredningsstyrelsens informationsvirksomhed, som er forudsat i lovforslaget, i vid udstrækning skal kanaliseres gennem de lokale bevaringsforeninger. Der er derfor i lovforslaget hjemlet mulighed for at støtte disse foreningers virksomhed.

Når dette er nævnt, vil jeg gerne fremhæve, at det er en afgørende forudsætning, for at bygningsfredningsarbejdet kan lykkes, og for, at vi kan bevare vore kulturhistoriske værdier, at der ydes økonomisk støtte til de fredede og bevaringsværdige bygningers opretholdelse.

En bygningsfredning giver ikke ejeren af en fredet bygning ret til erstatning. Sådan har det været siden 1918. Til gengæld hjemler loven mulighed for at yde støtte til istandsættelse og restaurering af de fredede bygninger. Der er i bemærkningerne til lovforslaget redegjort for det behov, der er for støtte til disse bygningsarbejder, der på grund af husenes alder og størrelse kan være yderst kostbare for ejerne at gennemføre.

Med de senere års beskæftigelsesbevillinger – der er fra 1975–78 ydet i alt omkring 80 mill. kr. af de ekstraordinære beskæftigelsesmidler til istandsættelse og restaurering af fredede og bevaringsværdige bygninger – er en række fredede bygninger blevet bragt i så god en stand, at ejeren fremover selv vil kunne bekoste vedligeholdelsen af disse bygninger. Men der består stadig et meget stort behov for støtte dels for at bringe andre bygninger i en tilsvarende vedligeholdelsesstand, dels for at bidrage til opretholdelsen af de bygninger, som på grund af størrelse og al-

[Miljøministeren]

der ikke kan opretholdes ved den enkelte ejers egen indsats.

Det er derfor efter min mening et væsentligt sigte med lovforslaget at få tilvejebragt et bedre økonomisk grundlag for støttevirksomheden. På baggrund af finansministerens redegørelse til folketinget om de offentlige investeringer, maj 1978, er det derfor i lovforslaget forudsat, at støttebevillingerne øges, så de i 1981 kommer op på 15 mill. kr. årligt, fordelt med 10 mill. kr. som tilskud til restaurering af fredede bygninger og 5 mill. kr. til statens bygningsfredningsfond.

Erfaringerne med de ekstraordinære beskæftigelsesbevillinger har vist, at støtte til restaureringsarbejder er en samfundsøkonomisk sund investering, ikke mindst i den nuværende økonomiske situation. Af hver investeret krone går ca. 80 øre til lønudgifter og kun en ganske forsvindende del til import. Intet andet arbejde inden for byggesektoren har en så høj lønkvotient, og der er næppe mange andre områder, hvor den afledede produktion i højere grad falder inden for landets grænser.

Jeg vil derfor undersøge, om der også i de kommende år som led i eventuelle beskæftigelsesprogrammer vil kunne sættes penge af til støtte til bygningsbevaringsarbejder, og jeg vil undersøge, om der i årene efter 1982 – den tidshorizont, som lovforslagets bemærkninger arbejder med – vil være mulighed for at øge støttebevillingerne. Jeg vil samtidig bede fredningsstyrelsen om i den kommende tid at foretage en registrering af støttebehovet og beskæftigelseseffekten, således at vurderingsgrundlaget kan blive yderligere forbedret.

Lovforslaget har i udkast været forelagt for en række ministerier, kommuner, institutioner, interesseorganisationer m. v. I forslaget, som det nu foreligger, er en lang række af de – overvejende positive – bemærkninger og ændringsforslag, der er fremkommet, søgt indarbejdet. Jeg vil gerne særligt fremhæve, at bestemmelserne om bygningsfredningsmyndighedernes arbejde med registrering og rådgivning af kommunerne i forbindelse med deres planlægningsarbejde naturligvis har været drøftet med de kommunale organisationer. Kommunernes Landsforening har givet udtryk for, at lovforslaget lægger op til en bedre koordinering med kommunernes planlægning efter kommuneplanloven, og at den

skitserede arbejdsdeling mellem kommunalplanlov og bygningsfredningslov forekommer rimelig. Det er min tanke, når lovforslaget er vedtaget, efter forhandling med boligministeren at søge afgrænsningen mellem bygningsfredningsloven, kommuneplanloven og saneringsloven yderligere præciseret, eventuelt gennem et cirkulære.

Jeg lægger således stor vægt på, at en indsats på bygningsfrednings- og bygningsbevaringsområdet må ske i et tæt samarbejde mellem kommunerne og staten. Desuden findes bl.a. i bevaringsforeningerne og i de lokale museer en viden om og en interesse for bygningsbevaringsproblemer, ligesom kunstakademiet og landets arkitektskoler i stigende grad beskæftiger sig med bevaringsproblemer, også på uddannelsessiden. Denne viden og interesse er det væsentligt at inddrage, for at arbejdet kan lykkes.

Hermed skal jeg, idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets bemærkninger, anbefale lovforslaget til folketingets vedtagelse.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v. (Behandling af borgerlige sager m. v.).

(Lovforslag nr. L 89).

Forslaget indebærer en samlet revision af retsplejelovens regler om behandlingen af borgerlige sager. Sigtet hermed er i første række at forenkle og smidiggøre sagsbehandlingen. Med samme sigte foreslås forskellige ændringer i reglerne om behandlingen af straffesager. Endvidere foreslås betegnelsen for underretterne og for dommerne i underretterne ændret, ligesom der foreslås en ændret organisation af retter med tre dommere.

Forslaget bygger i hovedsagen på retsplejerådets betænkning fra 1973 om behandlingen af borgerlige sager. Forslaget indeholder desuden visse bestemmelser, som er foreslået af retsplejerådet i to betænkninger fra 1976 og 1977 om retternes kompetence og arbejdsform i henholdsvis borgerlige sager og straffesager. I det følgende skal jeg pege på nogle hovedpunkter i forslaget.

Reglerne om *forberedelsen af borgerlige sager i 1. instans* foreslås ændret med henblik på at effektivisere og koncentrere sagsforberedelsen.